

Wie is Krishna in de Bhagavadgita?

– Mary Anderson

Sri Krishna, van wie wordt gezegd dat hij ongeveer vijfduizend jaar geleden leefde, wordt in India geliefd en vereerd. Veel legenden zijn rond hem ontstaan. Zijn leven heeft opmerkelijke gelijkenis met het leven van andere goddelijke helden, zoals Jezus: de Onbevleete Ontvangenis, het uitmoorden van de Onschuldigen, bepaalde wonderen, enzovoort. Zijn de legenden rond Krishna gebaseerd op historische feiten? De vroege Indiërs, misschien ook de middeleeuwse Christenen zouden een dergelijke vraag niet gesteld hebben. Het ontbrak hun aan het logisch besef van geschiedenis zoals deze zich in West-Europa ontwikkelde (*Thoughts on the Gita*, Vivekananda, blz 41-42).

Krishna staat in de *Chandogya Upanishad* genoemd als de zoon van Devaki, in het heldendicht de *Mahabharata* als de Koning van Dvaraka, in de *Vishnu Purana* als de aantrekkelijke jongeling die met de Gopis of herderinnen speelt (idem blz 2-3). Volgens Vivekananda kunnen er verscheidene Krishna's zijn geweest die 'tot één geheel zijn samengevoegd' (idem blz 18). Deze aspecten en legenden hebben ons meer te vertellen als we nadenken over de betekenis van de symbolen en mythen en de lessen die zij voor ons hebben, dan wanneer we ons vragen stellen over de historiciteit.

De Krishna waar we ons hier mee bezig houden is de wijze uit de *Bhagavadgita* (*BG*), dat juweel van wijsheid ingebed in het heldendicht de *Mahabharata*. Hierin neemt Krishna, wat we zouden kunnen noemen, een menselijke, een heilige en een goddelijke gedaante aan. In de eerste plaats is hij de wagenmenner en vriend van Arjuna, de Indische prins die op het punt staat ten strijde te trekken. In de tweede plaats is hij de gerespecteerde leermeester en raadgever. En in de derde plaats open-

baart hij zichzelf (hoofdstukken X en XI) als de belichaming van het Ene Goddelijke Principe dat gezeteld is in alle dingen in het heelal.

Van Arjuna kan gezegd worden dat hij symbolisch kama-manas uitbeeldt, de normale bewustzijnstoestand van de mens, onze gedachten en gevoelens die elkaar voortdurend in verwarring en op een zijspoor brengen. Arjuna toont intense persoonlijke gehechtheid jegens de vijanden. Het is zijn plicht hen ten val te brengen om de mensen van tirannie te bevrijden. Deze gehechtheid veroorzaakt bij hem smart, twijfel en wankelmoedigheid over de vraag wat hij moet doen, en daardoor ontstaat het onvermogen om te handelen. Al deze gevoelens ervaren we gewoonlijk zelf.

Krishna de Volmaakte Mens

Hij is dat, wat ieder van ons eens zal zijn. Hij heeft ook vele geboorten als mens achter zich, maar omdat hij meer weet dan Arjuna of wij is hij zich hiervan bewust.

Vele geboorten ben ik doorgegaan en gij ook, o Arjuna, Ik ken ze alle, maar gij kent ze niet, o Vijandbestoker. (BG. IV. 5)

Krishna als een Avatar

Volgens mevrouw Blavatsky is een avatar een 'Goddelijke incarnatie. De nederdaling van een god of een verheven Wezen... de noodzaak van wedergeboortes in het lichaam van een gewone sterveling te boven'. Zij gaat verder met Krishna aan te halen als een avatar van Vishnu (*The Theosophical Glossary*).

Annie Besant beschrijft een avatar enerzijds, als 'de Isvara (of Logos) van de menselijke Geest...het Allerhoogste Zelf... waarvan de individuele Geest een deel is', en anderzijds als de 'Logos... van een wereldsysteem, die in fysieke vorm verschijnt op het moment dat er een grote crisis in de evolutie is... Zichzelf verhullend in menselijke vorm, zodat Hij als mens richting zou kunnen geven aan de loop van de geschiedenis' (*Hints on the Study of the Bhagavadgita*, blz. 9-10).

T. Subba Row noemt twee vergelijkbare mogelijkheden (in zijn *Notes on the Bhagavadgita*, blz. 49-51):

a. Elk bevrijd of volmaakt mens is verenigd met de Logos, hetgeen gezien kan worden of als het opgaan van de ziel (of het bewustzijn) van die mens tot het niveau van de Logos, of als het nederdalen van de Logos in hem. Deze vereniging wordt echter normalerwijs alleen voltooid na de dood.

b. Maar in sommige bijzondere en hele zeldzame gevallen kan een nederdaling van de Logos optreden tijdens het leven van een persoon. Dit gebeurt niet noodzakelijkerwijs omdat die mens spirituele volmaaktheid heeft bereikt, maar geschiedt voor het heil van de mensheid. Als voor-

...Dit heldere inzicht, het herkennen van wat je plicht is, leidt tot onverschrokken moed - de wil tot handelen.

Krishna symboliseert buddhi-manas, het zuivere denkvermogen, gekenmerkt door liefde, wijsheid en wil: Zijn liefde is zonder persoonlijke gehechtheid en daarom universeel. 'Jegens alle schepselen ben Ik dezelfde, geen is mij hatelijk, noch dierbaar'. (BG, IX.29) Aangezien hij niet onderworpen is aan de persoonlijke gehechtheid die Arjuna verblindt, ziet hij in zijn wijsheid precies wat gedaan moet worden - en dit heldere inzicht, het herkennen van wat je plicht is, leidt tot onverschrokken moed - de wil tot handelen.

In de loop van de BG, openbaart Krishna zich op verschillende wijzen - als de volmaakte mens, de avatara, de Logos of het Goddelijke (als vertegenwoordiging van het Absolute maar niet het Absolute zijnde, behalve in de betekenis waarin alle dingen in feite het Absolute zijn).

beeld van dergelijke zeldzame gevallen haalt hij Rama, Krishna, Buddha en Jezus aan. In de woorden van Krishna:

Wanneer rechtvaardigheid tot verval geraakt... en onrechtvaardigheid verheerlijkt wordt, dan verschijn Ik. Tot behoud van de goeden, tot vernietiging van de bozen, en ter wille van het onwankelbaar grondvesten van gerechtigheid, kom ik van eeuw tot eeuw tot aanzijn. (BG. IV. 7-8)

Het innerlijk wezen van een dergelijk Iemand is dan eenvoudig de Logos. Daarom is Krishna een volmaakt mens wiens ziel of bewustzijn één is met de Logos en in deze zin is Hij de Logos. (idem blz. 52) 'De ware Krishna is niet de mens waarin en door wie de Logos verscheen, maar de Logos zelf' (idem blz. 53), 'niet gebonden', zo voegt hij er aan toe, 'door een individualiteit!'

Krishna als de Logos

Volgens Subba Row moeten wij niet veronderstellen dat er alleen maar één Logos in de cosmos is (idem blz. 51). Hij suggereert dat de bijzondere Logos, die soms bekend staat onder de naam Mahavishnu en die zich door Krishna openbaart, 'de Dhyan Chohan (of Goddelijk Wezen) is, die het eerst op de planeet toen de menselijk evolutie tijdens deze kalpa begon en die het ontwikkelingsproces in beweging zet en die de taak heeft te waken over de belangen van de mensheid tot de zeven manvantara's' voorbij zijn. (idem blz. 56)

Wat kan van de Logos gezegd worden met betrekking tot andere goddelijke principes?

Subba Row beschrijft vier beginselen die een rol spelen in het ontstaan van de cosmos. (idem blz. 16-24) Dit herinnert aan de beschrijving van mevrouw Blavatsky in de Proloog van de *Geheime Leer*: Het Ene Beginsel (of het Absolute) openbaart twee aspecten: primordiaal bewustzijn en primordiale stof, die eeuwig met elkaar zijn verbonden door de energie van Fohat. De beschrijving van Subba Row van deze

vier beginselen, die op de hoofdlijnen enigszins afwijkt, luidt als volgt:

1. Het Eerste Beginsel, Parabrahman of de Oorzaakloze Oorzaak, het *Absolute*. Vanuit het Absolute komt tot bestaan:

2. De *Logos*, die omschreven wordt als het Ene Centrum van Energie, dat nu eens bekend staat als het Woord of Verbum, dan weer als Isvara, Avalokitesvara, Satchidananda Sutratma. (*Notes on the Bhagavadgita*, blz. 18) Zelfs de Logos kan, bij wijze van spreken, het Absolute niet 'zien', maar slechts de sluier die over dat Absolute is geworpen. Die sluier is:

3. Cosmische stof, de wortelsubstantie - bekend als *Mulaprakriti*. Maar *Mulaprakriti* is 'evenmin Parabrahman als de verzameling eigenschappen van een zuil die zuil zelf is'. (idem blz.. 21)

4. De schakel tussen bewustzijn en stof, *Daiviprakriti* of het Licht van de Logos, ook bekend als de Heilige Geest, Sophia of Wijsheid - en als Fohat.

Om enigszins het verband tussen de vier beginselen te verhelderen geeft Subba Row een analogie die, in enigszins gewijzigde vorm, er als volgt uitziet:

Parabrahman, het Absolute, kan vergeleken worden met de zon. Vervolgens kan de Logos vergeleken worden met een spiegel die het zonlicht opvangt, Fohat of het Licht van de Logos met een metalen plaat die het licht uit de spiegel weerkaatst, en Mulaprakriti, het beginsel van stof, met een muur die het licht van de metalen plaat weerspiegelt. (idem blz. 31-32)

Hetzelfde zonlicht wordt weerkaatst in de spiegel, op de metalen plaat en op de muur. Op dezelfde wijze straalt hetzelfde goddelijke leven in alles, met inbegrip van ieder van ons, bij de één meer en bij de ander minder helder, afhankelijk van omstandigheden en andere factoren.

Zo is Krishna als Logos in zekere zin tegelijk *wel en niet* het Absolute. Hij vertegenwoordigt het Absolute, maar moet er niet mee verward worden. Dat Krishna *niet* Parabrahman is wordt duidelijk uit diverse

passages in de *BG*. Arjuna maakt een onderscheid wanneer hij vraagt: 'De toegewijden, die immer evenwichtig, U aanbidden en diegenen, die het Onvergankelijke, het Ongemanifesteerde vereren', dat is het Absolute, 'welke van hen is het meest bedreven in yoga?' (*BG*, XII. 1). Krishna zelf spreekt over Parabrahman in de derde persoon: 'Het onvergankelijke, het allerhoogste, is het EEUWIGE' (idem VIII. 3). Wat wordt van Krishna gezegd dat niet gezegd kan worden van het Absolute? Arjuna richt zich tot Krishna als 'Gij, Eerste Oorzaak... eerste van de goden, oudste Mens' (idem XI. 37-38). 'Vader der werelden, van het beweeglijke en onbeweeglijke' (idem XI. 43). We zijn ons misschien bewust dat een onderscheid wordt gemaakt tussen 'Wortelloze Wortel', een term die soms gebruikt wordt om het Absolute te verklaren, en de Eerste Oorzaak - een minder alomvattend begrip en niet langer absoluut. Krishna zegt dan van hem zelf:

In de drie werelden, o Partha, is niets, dat door Mij gedaan moet worden; ook is er niets onbereikt, wat te bereiken is en toch neem ik deel in het handelen. (idem III. 22)

Men kan niet zeggen dat het Absolute deelneemt in handelen - maar dat het Absolute het handelen Zelf is.

De Logos is de eerste oorzaak en de uiteindelijke bestemming van ons heelal en is eveneens hier en nu aanwezig als het hart van dat universum:

Ik..ben het Zelf, gezeteld in het hart van alle wezens; Ik ben het begin, het midden en ook het einde van alle wezens. (idem X. 20)

Bovendien symboliseert Krishna of de Logos, zoals reeds is genoemd, het primordiale bewustzijn. 'Weet dat Ik de Kenner van het Veld ben in alle Velden' (idem XIII. 3). Volgens de beschrijving van mevrouw Blavatsky over de oorsprong van de cosmos, zijn de twee aspecten door het Absolute geopenbaard primordiaal bewustzijn en primordiale stof. Bijgevolg is de Logos niet het Absolute.

In de terminologie van Subba Row komen de Logos en Mulaprakriti overeen met primordiaal bewustzijn en primordiale stof (ofschoon misschien op een ander niveau). Zij vormen de basis voor respectievelijk alle bewustzijn en alle materie - oftewel 'het veld en de kenner van het veld' in de woorden van de *BG*.

Hoe verhoudt Krishna als Logos zich tot Parabrahman, het Absolute? Krishna beschrijft de laatste als zijn 'verblijfplaats van gelukzaligheid' of Nirvana: 'De zon, noch de maan, noch het vuur verlichten Het...dat is Mijn verheven verblijfplaats'. (idem XV. 6) Misschien wordt dit met zoveel woorden ook bedoeld wanneer hij zegt: 'Dit ganse universum doordrongen hebbend met een uiterst klein deel van Mijzelf, blijf Ik (die Ik ben)' (idem X.42).

Een andere betrekking tussen het Absolute en de Logos wordt gezien in de Logos als het *pad* dat de mens als bewust denkend wezen naar het Absolute voert:

Door toewijding leert hij Mij in essentie kennen, wie en wat Ik ben: Mij aldus in essentie kennend, gaat hij zonder verwijl op in het Allerhoogste. (idem XVIII. 55)

Er is een vergelijkbare uitdrukking in de Bijbel te vinden: 'Niemand komt tot de Vader dan door Mij.' (Evangelie naar Johannes, 14. 6)

Daarom moet de Logos niet met Parabrahman verward worden. Maar toch is Hij in een bepaalde betekenis Parabrahman.

Subba Row (*Notes on the Bhagavadgita*, blz. 19) verklaart deze paradox op de volgende wijze: Krishna of de Logos is hetzelfde in substantie als het Absolute of Parabrahman, doch is anders in individueel bestaan. Dit is met ons allemaal het geval. Dit werd duidelijk gemaakt in de vergelijking over het zonlicht dat in verschillende voorwerpen weerspiegeld werd. De Logos is bovendien latent in de schoot van Parabrahman tijdens *pralaya's*, dat wil zeggen perioden van rust tussen de perioden van bestaan van een cosmos.

Krishna die 'in substantie' hetzelfde is als het Absolute, beschrijft zichzelf op enkele

plaatsen paradoxaal alsof Hij het Absolute zou zijn.

Laten zij, die van rede (Buddhi) verstoken zijn, zich Mij, het Ongemanifesteerde voorstellen als ware het manifest, aangezien zij Mijn allerhoogste wezen niet kennen, onsterfelijk, voortreffelijk. (zie VII. 24)

Volgens Subba Row ' omschrijft Hij zichzelf als Atma, maar ongetwijfeld is Hij één met Parabrahman, aangezien er geen wezenlijk verschil bestaat tussen Atma en Parabrahman.' (idem blz. 6)

Krishna als Atma-Buddhi in de mens

Wat de samenstelling van de mens betreft citeert Subba Row, evenals mevrouw Blavatsky (*De Geheime Leer*, I. 157), het Taraka Raja Yoga stelsel. Volgens deze viervoudige classificatie zijn er overeenkomsten tussen deze vier beginselen van de mens en de vier beginselen bij de oorsprong van het universum. Anders gezegd we kunnen de eerste als een weerkaatsing van de tweede zien. Zo boven, zo beneden.

Corresponderend met het Absolute is ons meest innerlijk zelf, Atma of Geest (ook bekend als het zevende beginsel); zoals we hebben gezien komt de Logos overeen met Karana Sarira of Buddhi-Manas (vijfde en zesde beginsel); het Licht van de Logos of Fohat met Sukshma Sarira of kama-manas (vierde en vijfde beginsel) en Mulaprakriti oftewel de wortelsubstantie - kosmische stof- met het fysieke lichaam (eerste tweede en derde beginsel). (*Notes on the Bhagavadgita*, blz. 25)

Dergelijke overeenkomsten zijn levende weerkaatsingen. Wat betekent dit? 'Krishna doet slechts een beroep op Arjuna zijn eigen hoogste zelf te aanbidden, alleen daardoor kan hij kan hopen tot volmaaktheid te komen.' (idem blz. 6)

Toewijding aan Krishna

In feite wordt in de *BG* veel aandacht besteed aan de verering van Krishna als de Logos.

Is het Goddelijke niet in overal? Kunnen we het niet in elke vorm aanbidden?

Maakt het uit wie we vereren? Is toewijding of verering niet op zich zelf goed - zelfs als we goeroes of popzangers aanbidden? Het spreekt voor zich dat toewijding een manier is om tot concentratie te komen (waarop gewezen wordt in de *Yoga Sutra's van Patanjali*). En dit kan leiden tot inspiratie en onzelfzuchtigheid. Misschien kan een devoot een hoger niveau bereiken in de loop van zijn/haar ontwikkeling en vanaf de verering van magiërs en mediums, via de aanbedding van popzangers, en goeroes die min of meer echt of onecht zijn, engelen, heiligen enzovoort tot de verering van het ene Onuitsprekbare komen.

Toch schuilt er een gevaar in de blinde aanbedding van iets anders dan het Goddelijke. Aanbedding kan leiden tot afhankelijkheid en verlies van inzicht, waarvan in zijn ergste vormen de misdaden die van tijd tot tijd bedreven worden door de aanhangers van diverse sekten, en zelfs massamoord en het collectief plegen van zelfmoord getuigen zijn. Er zal in het beste geval een karmische band worden veroorzaakt, waartegen in de *BG* wordt gewaarschuwd:

Zij die de Stralenden aanbidden gaan tot de Stralenden; naar de voorouders gaan zij die de voorouders aanbidden; naar de elementalen gaan de geestenaanbidders; en zij, die Mij aanbidden, komen tot mij. (IX. 25)

Subba Row (*Notes on the Bhagavadgita*, blz. 38) verklaart dit nader aan de hand van het beginsel omtrent affiniteit: het gelijke trekt het gelijke aan. Elementalen hebben affiniteit met het kama-manas in de mens (en kama-loka of het vagevuur). De verering hiervan kan dit aspect van ons wezen versterken en ertoe leiden dat het door elementalen wordt opgezogen. Op vergelijkbare wijze zijn de Deva's (de 'stralenden' of engelen) verwant met buddhi-manas in de mens (en Svarga oftewel Devachan - de hemelwereld)... en we kunnen op dat gebied blijven steken. Daarom kan men zeggen:

Alle grote godsdiensten zijn doordrongen van de verheven waarheid dat de mens ... zich geheel dient te wijden aan de verering van de ene ware Logos die door elke ware en grote godsdienst in de wereld is aanvaard. Alleen hierdoor kan een mens langs het ware morele pad geleid worden, dat hem in staat stelt hoger en hoger te stijgen, tot hij als onsterfelijk wezen in de Logos leeft.

Dit herinnert ons aan de woorden van mevrouw Blavatsky: 'Dhyan Chohans..zijn niet de geschikte voorwerpen voor goddelijke verering of aanbidding', hoewel ze recht hebben op de dankbare eerbied van de mensheid'. En:

Alleen het altijd onkenbare en ondoorgrondelijke Karana, de Oorzaakloze Oorzaak van alle oorzaken, zou zijn tempel en altaar moeten hebben op de heilige en nooit betreden grond van ons hart, onzichtbaar, ongrijpbaar, onuitsproken.. (GL I. 280)

Ons ware wezen bevindt zich in Atma en heeft verwantschap met het Absolute. Het lijkt erop dat hiermee wordt aangegeven om in plaats van de Logos het Absolute te aanbidden. Toch schijnt Krishna de voorkeur aan de aanbidding van de Logos te geven (BG, XII. 2.). Desondanks zegt hij dat zij die het Absolute aanbidden ook in hem zullen opgaan (idem XII. 3-4), maar dat het pad van het Ongemanifesteerde voor hen moeilijker te begaan is (idem XII. 5).

Met ons huidige beperkte bewustzijn, kunnen we niet echt het onderscheid waarnemen tussen de Logos en het Absolute. Beide liggen volledig buiten ons bevatingsvermogen en we zouden misschien reageren op een ervaring van het een of de ander, vooropgesteld dat een dergelijke ervaring mogelijk zou zijn, net zoals Arjuna toen Krishna zich aan hem in zijn allerverhevenste vorm toonde (zie XI). Voor ons is het even verbijsterend of een ster nu duizend of miljoen lichtjaren van ons verwijderd is. Voor een arm mens komen een miljoen of een biljoen dollars even fantastisch voor.

Wat moeten we dan vereren, hoewel toewijding niet moet worden nagestreefd maar spontaan moet optreden. Een betere vraag zou zijn: *Op welke wijze zullen we aanbidden?* De oplossing kan gevonden worden in onpersoonlijke toewijding, niet voor persoonlijk voordeel, noch in het vereren van een persoon, maar in dat wat het individuele *te boven* gaat, niet in het vereren van de vorm, maar van het Leven dat de vorm bezielt. Dan doet het er niet toe welke uiterlijke vorm het voorwerp van onze toewijding op dat moment toevallig aanneemt, want het Werkelijke bestaat in elk deeltje in de cosmos, niet in de vorm doch in het Leven dat de vorm bezielt. 'God is Geest en degenen die Hem aanbidden moeten aanbidden in geest en in waarheid' (Het Evangelie naar Johannes, 4. 24).

En toewijding is niet genoeg. Wanneer we geen oprecht en zachtmoedig leven leiden, zijn we niet in staat buiten ons zelf uit te stijgen en wat we aanzien voor onze toewijding is ons ware zelf onwaardig en zal gericht zijn op onwaardige objecten en ons, zelfs onbewust, aan hen binden. Wanneer Krishna over degenen spreekt die het Absolute aanbidden, zegt hij dat ook zij tot Hem zullen komen, *mits zekere ethische voorwaarden vervuld zijn*: 'de zinnen beheersend en beteugelend (dat wil zeggen zelf-discipline), alles gelijkelijk beschouwend (dat wil zeggen onpersoonlijk, zonder verlangens zijn), vreugde schepend in het welzijn van allen (dat wil zeggen geen onderscheid voelen tussen anderen en zichzelf)' (BG, XII. 4). We worden herinnerd aan de Universele Aanroep: 'Moge ieder die één zich voelt met U, zich daardoor één ook weten met elkander.'

In de BG waarschuwt Krishna ons voor verscheidene valstrikken:

Nooit moogt gij hierover spreken met iemand, die geen asceet is, nooit met iemand zonder toewijding en ook niet met iemand, die niet wenst te luisteren en evenmin met degene, die slecht over Mij spreekt. (XVIII. 67)

Het kan gevaarlijk zijn om zekere verheven waarheden te onthullen. De mens met zijn eigenzinnige wijze van denken heeft de neiging ze te verdraaien. Grote absolute waarheden worden zo in een relatief passende context gebruikt en leiden tot starre dogma's. Hierop slaat de waarschuwing uit de bijbel geen 'parels voor de zwijnen te werpen'.

Kennis geeft macht en macht kan - soms zelfs met de beste bedoelingen - gebruikt worden voor kwade doeleinden. Onze enige bescherming niet in dergelijke valkuilen te lopen ligt besloten in onszelf. Dit vereist *vairagya*, de afwezigheid van persoonlijke verlangens, en *viveka*, *onderscheidingsvermogen*. Enerzijds is zuiverheid van onze motieven en onzelfzuchtigheid van wezenlijk belang. Zo lang we iets voor ons zelf willen, lopen we het risico van het geloven in, het navolgen van en zelfs het vereren van degenen die ons voorspoed, een goede gezondheid en geluk beloven. Anderzijds is het hebben van onderscheidingsvermogen of scherp inzicht noodzakelijk. Wat het helder inzicht in de weg

staat is het verlangen naar persoonlijk voordeel. In de Bhagavad Gita wordt voortdurend het zonder verlangens zijn - of de onbaatzuchtigheid benadrukt:

Deze eeuwige vijand van de wijze, die de vorm van begeerte heeft en een onverzadelijke vlam is, omhult de wijsheid. (III. 39)

Versla, o machtigarmige, de vijand die de vorm van begeerte heeft en zo moeilijk te overwinnen is. (III. 43)

Gij hebt uitsluitend te maken met de handeling, nooit met de vruchten van handeling; laat dus nimmer het verkrijgen van de vruchten van handeling uw beweegreden zijn; maar wees evenmin gehecht aan niet-handelen. (II. 47)

Een handeling, die voorgeschreven en verplicht is, verricht zonder gehechtheid, zonder gevoelens van sympathie of antipathie, zonder verlangens naar de vruchten van handeling, noemt men zuiver. (XVIII. 23)

Uit: *The Theosophist*, maart 1998
Vertaling: Ton van Beek

Ge moet in uzelf vertrouwen. Gij zegt, dat gij uzelf te goed kent?
Als ge zulke gevoelens hebt, dan kent ge uzelf niet: dan kent ge alleen het zwakke hulsel, dat zo vaak in de modder gevallen is.

Maar Gij - in uw ware Ik - zijt een vonk van Gods eigen vuur, en God, de Almachtige, is in u, en daarom is er niets, dat gij niet kunt doen, als gij wilt.

Uit: Aan de voeten van de Meester